

Софийски университет “Св. Климент Охридски”
Факултет по класически и нови филологии
Катедра “Германистика и скандинавистика”

Ресена Стоянова Шутева

Език и стил в новите медии

Изследване на базата на откъси от немския чат knuddels.de

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертация за присъждане на образователната и научна степен
“доктор”
по професионално направление 2.1 Филология (Текстолингвистика)

София
2016

Софийски университет “Св. Климент Охридски”
Факултет по класически и нови филологии
Катедра “Германистика и скандинавистика”

Ресена Стоянова Шутева

Език и стил в новите медии

Изследване на базата на откъси от немския чат knuddels.de

АВТОРЕФЕРАТ

на дисертация за присъждане на образователната и научна степен
“доктор”
по професионално направление 2.1 Филология (Текстолингвистика)

София
2016

Обща характеристика на дисертационния труд

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на заседание на катедрата "Германистика и скандинавистика" при СУ "Св. Климент Охридски" от 06.06.2016 г.

Дисертационният труд е написан на немски език и е в обем от 392 стандартни страници, включващи 7 глави, библиография, корпус и приложение. Използваната литература включва общо 121 единици.

Съдържание на дисертацията

Увод.....	2
Глава 1 Компютърно-опосредствана комуникация.....	7
1.1. Етап на изследванията.....	7
1.2. Особенности на компютърно-опосредстваната комуникация.....	9
1.3. Класификация на медиите. Социални медии, Уеб 2.0.....	12
Глава 2 Медиални и езикови особености на чат-комуникацията.....	15
2.1. Какво всъщност представлява чатът?.....	15
2.2. Терминология за описване на чат-структури	21
2.3. Медиални особености на чат-комуникацията. Типове чат	29
2.4. За произвеждането и публикуването на чат-изказвания.....	31
2.5. Езикът на чат-комуникацията.....	36
Глава 3 Чатът между понятията текст и дискурс	43
3.1. Синхронността в устния разговор и в чата.....	44
3.2. Относно полярността на понятията устност-писменост. Моделът на Koch/Oesterreicher (1985).....	50
3.3. Критични забележки към модела на Koch/Oesterreicher (1985).....	53
Глава 4 Графостилистични средства в чатове.....	55
4.1. Емотикони.....	56
4.2. Акроними и съкращения.....	59
4.3. Писане с главни и малки букви.....	60
4.4. Описания на действия и състояния в астериск.....	63
Глава 5 Други стилистично релевантни езикови елементи	68
5.1. Възпроизвеждане на прозодията.....	68
5.2. Креативно словообразуване.....	68
5.3. Особенности при създаването на кохерентни връзки.....	74
5.4. Псевдоними и конструкция на идентичност.....	76
Глава 6 Относно понятието стил.....	79
6.1. Какво е стил?	79
6.2. Стилистичният модел на Sandig (2006).....	79
6.3. Понятието стил според Fandrych/Thurmair (2011).....	82
Глава 7 Анализ на честотата на употреба на избрани стилоопределящи елементи	89
7.1. Изготвяне на корпуса и дизайн на изследването	89
7.2. Резултати от изследването и дискусия	92
7.3. Предложение за разширяване на аналитичната решетка	96
Обобщение и перспективи.....	105

Библиография.....	107
Корпус.....	116
Приложение.....	377

Увод

Целта на това изследване е описание на езиковите, стилистични и комуникационни особености на чата, разполагането му върху оста текст – дискурс и мотивиране на нуждата от нов подход в изследванията на чата. Предмет на дисертацията е влиянието на комуникационната ситуация върху стила на чата, а обект на изследването – езика и стила на чат-комуникацията. Емпиричното изследване се основава на корпус, съставен от автентични откъси от немодерираната немскоезична чат-платформа с развлекателно-фатична функция *knuddels.de*.

За постигане на целите са поставени следните задачи:

- Проучване на наличните до момента научни изследвания по темата и систематизация на съществуващите научни подходи;
- Съставяне на корпус от автентични откъси от чат-съобщения (обем: 57 852 думи);
- Дефиниране на основните понятия и изясняването им с помощта на примери от корпуса;
- Търсене на методи за анализ и описание, които са подходящи за специфичните особености на дигиталната комуникация;
- Проект за собствена аналитична решетка на базата на комбинация от методите на Sandig (2006) и Fandrych/Thurmair (2011), разширена от допълнителни елементи;
- Подробно описание на техническите, езикови и комуникативни особености на чатовите и обобщение на факторите, релевантни за стила.

С оглед на обекта на изследване и поставените задачи, подходящи са следните методи на изследване: събиране на данни за емпирично изследване чрез съставянето и систематизирането на корпус. Статистическите данни и анализи не можеха да бъдат избегнати в

изследването, затова и е наблегнато на измерванията и представянето на резултатите. Избраният емпиричен метод включва следните фази¹:

- **наблюдение** – събиране на данни и подготовка на материала;
- **индукция** – създаване на хипотеза и проверяването и;
- **дедукция** – изводи след статистическия анализ;
- **оценка**.

В дисертацията се изхожда от следните хипотези:

- Езикът в чата не може да бъде еднозначно определен нито като устен, нито като писмен. Той е проява на хибридна форма на комуникация и заема специфично място между устността и писмеността;
- Използването на графостилистични средства има експресивна, компенсираща и стилооформяща функция, индивидуално обусловено е и е в тясна взаимовръзка с автопрезентацията и конструкцията на идентичност на съответния участник.

Мултимодалността на изследваните медии изисква интердисциплинарен подход и в работата са разгледани текстолингвистични, стилистични, графостилистични, дискурс-аналитични параметри. Акцентът е поставен върху езиковите и стилистични особености на новите медии.

За стилистичното описание най-подходящи изглеждат прагматично ориентиранияте методи за анализ на Fandrych/Thurmair (2011) и Sandig (2006). Двата метода са комбинирани и разширени с два допълнителни параметъра (конструкцията на фиктивна реалност и идентичност), които влияят значително на стилистичното и езиково оформление на чата.

Глава 1 Компютърно-опосредствана комуникация

1.1. Етап на изследванията

В тази глава са предадени позициите на водещи учени относно езика в дигиталните медии (Haase et al. 1997; Storrer 2001; Weißwenger 2007).

Изследванията на медиите и езикови иновации в интернет-базираната среда започват в немскоговорящите страни от средата на 90-те години на 20 век. Пионерите като Haase и др. (1997), Feldweg (1995) забелязват приликите с устната реч и използват за описанието на новите езикови

¹ За сравнение Bortz/Döring 2005 (също и Софрониева/Шопов 2014).

феномени схемата на Koch/Oesterreicher (1985, 1994), която почива на дихотомията устност – писменост.

Съществуват многобройни дефиниции за нови медии. Stähler (2002) предлага определение, в което „Информационните носители на базата на информационни и комуникационни технологии са определени като нови медии. Самите те са активни агенти и могат да да взаимодействат с други агенти, построени са мултимодално, без конкретна локална и темпорална принадлежност и са взаимосвързани.” (Stähler 2002: 107)

За настоящата дисертация от основно значение е и определението на Kron/Sofos (2003), които подхождат към понятието „нови медии“ прагматично и обозначават с него в най-широк аспект работата с компютър и интернет (Kron/Sofos 2003: 8).

1.2. Особенности на компютърно-опосредстваната комуникация

За реализацията на чат комуникацията са необходими дигитални технологии. Медиалният носител на този тип комуникация е компютърът, следователно чатът принадлежи към обширната група на компютърно-опосредстваната комуникация². Най-обобщено към КОК се числят типове интеракции, които протичат с помощта на компютърни технологии: електронна поща, чат, блог, видео блог (влог), форуми, социални мрежи и др. В по-тесен смисъл понятието КОК се използва за обозначаване на различните методологични и теоретични подходи, които изследват компютърната комуникация.

Herring (2001) въвежда понятието „компютърно-опосредстван дискурс“ и използва дискурс-аналитични подходи като основни методи при изследването на КОК. Някои учени (Androutsopoulos 2007; Weißwenger 2000; Hoffmann 2004) изследват КОК контрастно, противопоставяйки синхронност/асинхронност, текстова база/мултиканалност, писменост/устност. Поради тази причина е препоръчително въвеждането на прецизна

² Терминът е преведен от английски (използван е от Herring 2001) - „computer-mediated-communication“ (накратко СМС). В автореферата е използвано съкращението КОК (срвн. Грозева 2011).

класификация на видовете КОК. Такава се открива при Дерменджиева:

Комуникационен модел	Вид комуникация				
	Неопосредствана	Опосредствана			
		Традиционни медии		Нови медии	
		синхронна	асинхронна	синхронна	асинхронна
1:1	Междупersonна комуникация				
	Лице-в-лице	Телефон	Телеграф, писмена кореспонденция, факс	Чат	Електронна поща
1: няколко	Групова комуникация				
	Беседа, лекция, работа в група	Конферентен телефон разговор	Циркулярно писмо	Аудио/видео конференция	Мейл групи, компютърни конференции, уеб базирано обучение
1: много	Масова комуникация				
	-	-	Телевизия, радио, печат	Уеб телевизия, интернет радио	Уеб сайтове, онлайн книги, вестници и списания, бази данни,

					блого ве и микро блого ве
Много:м ного	-	-	Чат	Социалн и мрежи, уики места	

Таблица 1: Дерменджиева (2012: 147)

Писмеността добива нови измерения чрез чата. Koch/Oesterreicher (1994) наричат хибридна форма „концептуална устност“. Като следствие от промените в комуникационните условия възникват нови форми на писмена реч.

1.3. Класификация на медиите. Социални медии, Уеб 2.0

Класификацията на медиите става най-често въз основа на дихотомията синхронност-асинхронност с оглед на протичането на комуникацията. Синхронната комуникация протича едновременно, без времево изместване, за разлика от асинхронната, при която получаването на информацията се случва известно време след нейното произвеждане.

В контекста на дигиталните медии под „синхронен“ се разбира, че съобщенията се обменят в много кратък интервал от време, и участниците едновременно участват в комуникацията. Тези форми включват например чатове, Instant Messaging-услуги, онлайн игри и видеоконференции. Асинхронни форми, при които не е задължително общуващите страни да са едновременно пред монитора, са електронната поща, форумите, блоговете, уики-проектите (срвн. Storrer 2009: 2215).

Границите между социални медии и социални мрежи са размити. Названието „социални медии“ се използва като обединяващо понятие за

всички „[...] интернет приложения на базата на технологичната и идеологическата основа на Уеб 2.0 и дават възможност за производство и обмен на потребителски генерирано съдържание“ (Kaplan/Haenlein 2010: 62). Социалните мрежи се считат за подкатегория на социалните медии (пак там).

Въз основа на тази дефиниция Йошков (2013: 446) разпределя социалните медии в следните категории:

- общи проекти (например Wikipedia)
- Блогове и микроблогове
- Общности (Communities) за споделяне на съдържание (например YouTube, vbox7)
- Социални мрежи
- Виртуални игрални светове
- Виртуални социални светове

Глава 2 Медиални и езикови особености на чат-комуникацията

2.1. Какво всъщност представлява чатът?

„Чат“ като понятие, описващо онлайн-комуникацията от типа един-към-много, произхожда от английския. Английският глагол със значението *бърборя, разговарям не принудено* се е утвърдил в повечето езици и няма точно съответствие нито в немския, нито в българския.

Чат-ситуацията е силно повлияна от технологиите, които поставят един определен регламент за участниците и избраните от тях комуникационни средства.

Beißwenger (2010: 253) определя чат-комуникацията като диалогична комуникация. Материалното кодиране от говорещия е медиално графично (писмено). Изказванията не се предават в момента на тяхното произвеждане и не се възприемат и преработват като непрекъснат краткотраен сигнал, а във формата на езикови продукти в определен от произвеждащия ги момент (пак там).

2.2. Терминология за изследване на структурите в чата. Типове „turn”

Структурата на чата се състои от многобройни изказвания или „приноси“ и „постинги“, често анализирани с помощта на термини, които описват последователността на речевото право, като например „Turn-Taking“. Weißwenger (2007: 4) счита, че този инструментариум не е подходящ за разглеждане на чат комуникацията, тъй като речевото право и структурирането на реда му се основават на коренно различни принципи.

Според Fandrych/Thurmair (2011: 25 f.) техническите особености на комуникацията са от особена важност за стилистичното оформление. Чатът, подобно на всички форми на дигитална комуникация, се основава на специфична технология. По мнение на Weißwenger (2003: 200) комуникационна технология е систематизирано взаимодействие между процедурите, които осъществяват произвеждането, обмена и получаването на знаци и същевременно медиите (т.е. техническите средства), които са необходими за произвеждането, кодирането, декодирането и получаването.

В чата се осъществява почти едновременен обмен на информация (или квази-синхронен). Участниците в комуникацията са присъстващи по време на обмена и имат възможност да сменят ролята си от произвеждащи на възприемащи. Поради тези фактори чатът е определян като тип дискурс (Weißwenger 2003: 202 ff.). Това оправдава използването на дискурс-аналитични инструменти при анализа на чат-структури. Използваните в настоящата работа такива инструменти са следните:

Ред на думата или turn: редът на думата е продължителен период, през който един говорещ има думата [...]“ (Linell 1998: 159)

Типове ред на думата:

- Редове, в които пряката реч е просто пренесена в писмен вид
- Action messages (въведени с команда „/me“)

- Чат-изказване:

„...Изказвания на участници, които могат да бъдат изолирани на дисплея благодарение на преходен или следващ ги параграфен отстъп и които са изпратени като цялостна единица към чат-сървъра от съответния участник ...
Чат изказването по този начин представлява една формална единица.”
(Beißwenger 2003: 212)

Под „**Backchannel Cues**“ се разбират очакванията за адекватна реакция от комуникационния партньор. Ако Backchannel Cues липсват или пристигат със закъснение, участникът в чата реагира в повечето случаи със запитване и голяма част от изказванията в чата са всъщност сигнали, маркиращи готовността за комуникация (Beißwenger 2000: 46ff.).

2.3. Медиални особености на чат-комуникацията. Видове чат

Важна особеност, която говори много за характера на писмеността в чата, е разделението на ориентацията при писане. Storrer (2011: 334) въвежда понятието „ориентирано към взаимодействието писане“ и го определя като противоположно на „ориентираното към текста писане“, което е продукт на ортодоксалното училищно писмено образование.

Runkehl et al. (1998: 81) правят разлика между модерирания и немодерирания чат и я посочват за решаваща за цялостното протичане на комуникацията. Контрастът между двата вида чат е потвърден и от Androutsopoulos (2003: 176), който вижда основни различия в езиковите и стилистични особености. Освен Runkehl et al. (1998), Androutsopoulos (2003) също Storrer (2001) и Diekmannschenke (2001) правят контрастивни изследвания на модериранияте (т.е. планираните и регламентирани чатове с известни личности, политици и др.³) от една страна и „типичните“ чатове (наричани стандартна чат среда/ЧС - „Standardchatumgebung“ от Beißwenger (2003), които имат силно изразена развлекателно-фатична функция. Модериранияте чатове следват стриктна предварително

³ Към модериранияте организирани чат разговори се числят също и онлайн-консултациите с обслужващ персонал при различни покупки, технически напътствия при инсталиране на софтуер и др.

подготвена комуникационна схема на въпросите и отговорите, като последователността на въпросите е зададена от модераторите. Модерираните чатове имат по-тесен вариационен диапазон и почти не притежават признаци на устност (срвн. Androutsopoulos 2003: 176 f).

2.4. За произвеждането и публикуването на чат-изказвания

Въпреки че чат комуникацията притежава многобройни особености, характерни за разговора лице в лице (като примерно честата употреба на елиптични конструкции, междуметия, апосиопези, клитизации), тя притежава и типични за писмеността качества:

- изказванията са в писмена форма и съответно могат да бъдат препрочитани, възпроизведени и запазени в паметта на медиалния носител. Участниците в чата имат възможността да „прелистват“ назад в разговора;
- всяко изявление може да бъде редактирано от автора преди да бъде изпратено към сървъра;
- комуникацията не протича синхронно, а „квази-синхронно“.

Като основен аргумент срещу класифицирането на чата като концептуално устна форма служи фактът, че изразяването на отделните съобщения не протича едновременно с тяхното произвеждане. Тъй като многобройни участници в чата формулират съобщенията си едновременно, системата им налага първо да оформят цялостно изказването си преди да го изпратят към сървъра⁴. Последвалото предаване на информацията е напълно автоматично и е регулирано от чат софтуера. Съобщението се появява на екрана на останалите участници в следния вид:

Sophiechen1994: Heu naaaaaa du

⁴ Срвн. таблица 2: Етапи на произвеждането и възприемането на чат изказване. Оптически съобщението се появява на екрана в следната последователност: 1. Псевдоним (или никнейм) на автора, 2. дуеточие, 3. изказване.

o0fab0o: na stinker :)

o0fab0o: hey tasha :) (1.)⁵

Таблица 2

Под „квази-синхронна“ Siever (2006: 77ff.) разбира комуникация на границата между синхронността и асинхронността – с минимално времево изместване (за срвн. също Dürscheid 2003), писмена, при която участниците са позиционирани на различни места. Следователно метаезиковите действия са заменени от писмени знаци или уподобени (емулирани) (за срвн. също Haase et al. 1997).

2.5. Езикът на чат-комуникацията

Езикът на чат-комуникацията се характеризира със звукоподражания, междуметия, асимилации, редукции, апокопиране, синкопиране (Schlobinski/Siever 2000: 61). На лексикално ниво се забелязва засиленото влияние на разговорния език и многобройните англицизми (и немско-английски хибридни новообразувания), акроними (*lol, afk*) (пак там). Съкращенията на глаголи, при което коренът се използва за описание на някаква дейност, произхождат от езика на комиксите и също се срещат доста често: *grins, gähn, freundlich wink* и др. По тази схема участниците образуват и по-комплексни конструкции с отличителния признак, че

⁵ След всеки пример е отбелязан номера на съответния откъс от корпуса, където може да бъде намерен.

глаголът винаги заема последно място. Runkehl et al. (1998: 109) ги наричат „инфинитивни конструкции с глагол в крайна позиция“. Според Siever (2006: 78) прозодията не може да бъде изразена в писмен вид и съответно трябва да бъде компенсирана. Компенсиращи средства са повторенията на букви и пунктуационни знаци, примерно многократната итерация на въпросителен знак може да служи за изразяване на учудване, недоверие. Многоточието също се среща често и маркира анаколут или визуализира пауза в разговора (пак там).

Езикът в чата е силно повлиян от признаците на устна реч (Siever 2006: 81) като например:

- **апокопи**, предимно при „e“ - *wart mal* и „t“ - *nich*, също и **синкопи** – *schaun, grade*;
- **асимиляции** – *siehste, biste*;
- едновременно **копиране и асимилация** – *mitn Auto, nen* statt „einen“;
- **комбинации от асимилация и клитизация**: *hammer* – haben wir, *simmer* – sind wir;
- **клитизация** - редукция и внедряване на лични местоимения в предхождащия ги глагол и ли на члена в предхождащия го предлог: *wars, gibts nich, gabs* (Fandrych/Thurmair 2011: 298);
- **регионализмите** са типични заемки от устната реч. Преобладават при чат-епизодите за поздрав или сбогуване: *moin, sach schenen gruß, huhu, tach*.
- **междуметия** *ihh, boah, ui*;
- интензивна употреба на **елиптични конструкции**⁶ на синтактично ниво;
- **апосиопези**: *FräuleinHumpe: Aber in seinem... hust*
- **съкращения** от типа *f* (für *freu*) или аналогично *g* (für *grins*)
- **заети от комиксите конструкции** от типа *winkend hallo sag, malüberlegen muss*. Siever (2006: 78) ги определя като „инфлективи, които писмено изразяват всичко, което сещуположната страна не може да възприеме – от чувства до сложни (виртуални) действия.“
- чрез заместване на лексеми, части от лексеми чрез знаци възникват

⁶ При елиптичната конструкция се наблюдава изпускането на важни части на изречението като подлог, сказуемо и др. (срвн. Fandrych 2011: 298).

хомофонни варианти на оригиналните думи: *l8r, cu, 4u7*.

- **англицизми**, интегрирани в немския език чрез навлизането на компютърния дискурс: *scrollen, loggen, rauskicken, online sein, offline gehen, bannen, gecancelt, user* u.v.a.

Глава 3 Чатът между понятията текст и дискурс

3.1. Синхронността в устния разговор и в чата

При устния разговор информацията се възприема директно от получателя за разлика от чата, където дактилографското кодиране и техническата обработка забавят темпото на обмена. Друга съществена разлика е, че в устния диалог присъстват елементи от супрасегментално и паравербално ниво, които са от фундаментално значение за протичането на комуникацията и процеса на декодиране: интонацията, прозодията, мимиката, езика на тялото и др. Тези елементи изискват визуален контакт, който отсъства при чат общуването. Докато при разговор лице в лице информацията протича паралелно през няколко сетивни канала (визуален, акустичен, тактилен и др.), чатът разполага само с текстовия канал. С течение на времето в чата са се изградили редица елементи и механизми, които компенсират този недостатък. Типичните за КОК компенсиращи елементи са графостилистични – емотикони (наричани още идеограми или смайлита), заигравания с шрифта, тенденциозно писане с главни или малки букви, звукоподражания и др.

За разлика от устния дискурс при чата липсва освен визуалния и слуховия канал. Чат-общуването не гарантира едновременното присъствие и активното взаимодействие на всички участници: напълно възможно е един или няколко участника в чата да напуснат чат-стаята по време на разговора или пък да са на линия, но изобщо да не следят комуникационния обмен.

⁷ Съответно *later, see you, for you*.

Понятието дискурс произхожда от функционалната прагматика и съответно е формализирано функционално, а не материално (срвн. Weißwenger 2007: 3). Затова и медиално писмената форма на чат-общуването не е аргумент срещу дискурсивността на чата: „прототипът на форма на езикова реализация е медиалната устност, но медиалната писменост може също така да служи за реализация.“ (Weißwenger 2007: 3) Общо взето най-широко поддържаната позиция е, че чатът е една нова хибридна форма на дискурс, заемаща място на границата между устността и писмеността и определяна от особеностите на медията. Тази нова дигитална форма на писмения дискурс е наричана от Crystal (2001) „interactive written discourse“.

3.2. Относно полярността на понятията устност-писменост. Моделът на Koch/Oesterreicher (1985)

Мнозинството от немскоезичните изследвания в областта на чата почиват върху модела на Koch/Oesterreicher (1985, 1994). Моделът не е развит специално за анализ на чат-комуникацията, но е изключително популярен поради нагледното представяне на комуникативни форми чрез поляризация на оста писменост – устност.

За основа на модела не служи опростеното противопоставяне медиално устно – медиално писмено. Под внимание са взети полюсите концептуално устно – концептуално писмено.

Един допълнителен параметър, който според Koch/Oesterreicher (1985) (срвн. също Weißwenger 2000: 41) влияе на езиковото изразяване, е концептуалността на комуникацията. Тя е определена от отношението и настройката на участниците в комуникацията и е регламентирана от полюсите устност – писменост. Върху тази ос чатът е разположен в областта на концептуалната устност (пак там: 442 ff.), тъй като изказванията на участниците в чата наподобява непринуден разговор или диалог по време на парти.

Weißwenger (2000: 44) обобщава, че езикът на чата е медиално писмен, но съдържа както елементи на концептуална устност, така и елементи на

концептуална писменост и съответно не може да бъде еднозначно класифициран. Тази форма е по-скоро „концептуален хибрид“ (Beißwenger 2000: 44), „разположен в полето между писменост и устност“ (Haase et al. 1997: 52 и Beißwenger 2000: 44).

3.3. Критични забележки към модела на Koch/Oesterreicher (1985)

В немскоезичните изследвания на интернет моделът на Koch/Oesterreicher (1985; 1994) се е утвърдил като стандартна величина⁸. Макар и предпочитан от мнозина, моделът е недостатъчен за да се анализират прецизно фините разлики между различните видове нови медии. Androutsopoulos (2007: 79) отправя критична забележка: „един от парадоксите на немскоезичните интернет-изследвания е да се използва подход, създаден преди триумфалния поход на новите медии и където те не фигурират дори и в периферията.“

Дори ако моделът се разшири според предложението на Dürscheid (2003), все още не би било възможно да се добавят величини като КОК или комуникация чрез мобилен телефон. Липсващите инструменти за изследване на последователността на комуникационната активност е оценена като негатив и от Dürscheid/Brommer (2009). Различните комуникационни форми могат да бъдат разположени прецизно върху оста устност-писменост, но свързаните с комуникационната ситуация аспекти не могат да бъдат разгледани задълбочено. По мое мнение моделът на Koch/Oesterreicher (1985) е достатъчен за описанието на вида комуникация и ситуацията на общуване. За по-задълбочен анализ обаче са необходими други инструменти, които биха могли да се заемат от дискурсивния и разговорен анализ.

Глава 4 Графостилистични средства в чатове

Dürscheid (2006: 220) дефинира графостилистиката като поддисциплина на лингвистичната стилистика. Нейна цел е систематичното описание на

⁸ В английскоезичните изследвания се предпочитат дискурс-аналитични методи.

стилистичните функции на специфични графични елементи, като това са освен типографски, така и други стилистично релевантни графични вариации. Типографията е само една част от предмета на графостилистиката (пак там). Графостилистични методи за предаване на послания като заиграване с цвета и шрифта са използвани отдавна във всички видове писмени медии. В контекста на новите медии обаче те получават една нова и изключително важна функция – те служат като компенсиращи средства, които заместват липсващите паравербални елементи. Тяхното значение не трябва да бъде подценявано, тъй като без тяхната допълваща смисъла и изграждаща кохерентност функция разбирането на отделните изказвания в чата би се превърнало в предизвикателство.

4.1. Емотикони

Емотиконите (или смайлита) се състоят от знаци и специални символи, които служат като иконографски реконструкции на типични изразения на лицето (Beißwenger 2000: 96f). Reid 1991 ги определя като съкращения, които служат за описание на емоционални състояния, а според Lenke/Schmitz (1995: 123) те са заместител на мимиката и жестовете. Според Wagner/Schlese (1997: 253) те са опит за преодоляване на „комуникативната бедност“ на писмената комуникация, а Werry (1996: 56) и Runkehl et al. (1998: 99) за комплексен набор от ортографически стратегии, целящ да компенсира липсата на интонация и паралингвистични сигнали.

Тъй като писането е по-трудоемко от говоренето и произвеждането на чат-изказвания изисква повече време и определени дактилографски умения, се забелязва една тенденция към опростяване (Beißwenger 2000: 95ff). Да се опише подробно хипотетичното паравербално действие би било неподходящо в една среда, в която времето за реакция е от решаващо значение. Като компенсация за паравербалното служат емотиконите.

Освен тази функция емотикони имат и една допълнителна, комуникативно-регулационна: Runkehl et al. (1998: 98) твърдят, че в контекста на ритуално-фатичната комуникационна ситуация

емотиконите служат за хонорификация на събеседника и маркират общуването по един позитивно-приятелски начин. Това твърдение е доказано и чрез анализа на честотата на употреба на отделните емотикони: най-широко употребявани са тези, които маркират любезно и приветливо отношение към адресата:

Емотикон	Честота	Процент
xD	396	5,2
^^	188	2,5
☺	147	1,9
;)	37	0,5
:p	37	0,5
<3	22	0,3
☹	16	0,2
:/	5	0,1

Таблица 3

4.2. Акроними и съкращения

Често срещани алтернативи на емотиконите са съкращенията или акронимите. Подобно на смайлитата те изразяват емоционалната настройка на говорещия и могат да имат илокутивна функция. Те са предимно съкращения от английски глаголи или съществителни и често са маркирани със знак астериск. Weißwenger (2000: 102) изброява някои от тях, но създаването на пълен списък е почти невъзможно, имайки предвид динамичността на средата:

s – smile

g – grin

bg – big grin

lol – laughing out loud

rofl – rolling on the floor laughing

4.3. Писане с главни и малки букви

В чатове се забелязва една тенденция към последователно писане с малки букви, защото по този начин темпото на набиране на текста се покачва значително:

mannsucht079: Hallo na du wie gehts dir denn so ??hättest du interesse an einer woche urlaub auf mallorca im oktober ??

schokomaus21: Skele sogar schwule stehen auf dich xD (39.)

debene16: hat ein nettes mädchen lust, mit einem lieben jungen zu schreibn? alter usw. nicht so wichtig! (41.)

При **пунктуацията** Siever (2006: 80) забелязва симптоматично изпускане на препинателни знаци (особено запетаи) и неутрален завършек на изречението. Според вида на прозодичното послание понякога се наблюдават итерации на точки, въпросителни или възклицателни знаци:

twän41m: wieder anwesend

Qu010R4egR: das stimmt so nicht

Stefanie3112:

Qu010R4egR: leistungskurs .. aber

Qu010R4egR: deutsch und erdkunde what für dämliche fächer

Gypsieking: warum haste krbes besiegt?

Stefanie3112:

StrulliBaerchen: WEIBER!!!!... schnell schreibt ihn an... (42.)

Последователното **писане с главни букви** се възприема като викане:

Goal Goal Goal: und schicke keinen Hampelmann los in Knuddels eine Frau für mich zu suchen

Goal Goal Goal: IN KNUDDELS!!!! (30.)

tami1978: ALTER

cosifan80: PROST (35.)

4.4. Описания на действия и състояния в астериск

Описанията на действия и състояния с астериск наподобяват изказванията от типа „/me“ (или също наричани action messages), но докато при тях се симулира погледа на външен наблюдател към случващото се със съответния чат-участник (Beißwenger 2000: 105), при астериск-изказванията става въпрос за кратки описания със субективно-декларативен характер (пак там):

*Karen4life: *schmoll* (41.)*

*Qu010R4egR: *schmelz**

*Qu010R4egR: *schmelz dahin* (42.)*

*pinsel85i: *Hust* (36.)*

MaKuss: süssliches verbindet sich aber mehr mit unangenehmen gerüchen

kluchscheiss

*Kölschesmädel holt Schwung, zielt auf den Allerwertesten von Elena33w und * R*

*A T S C H * die eigene Hose hat einen Riss im Schritt.*

*Odin The Real: *Nase zu halt* (22.)*

Beißwenger (2000: 109) коментира произхода на тези конструкции, които според него водят началото си от предикативната употреба на глаголни корени с цел превод на действия от англоезични комикси.

След остраняване на автоматичните съобщения е установена следната честота на употреба на отделните графостилистични средства:

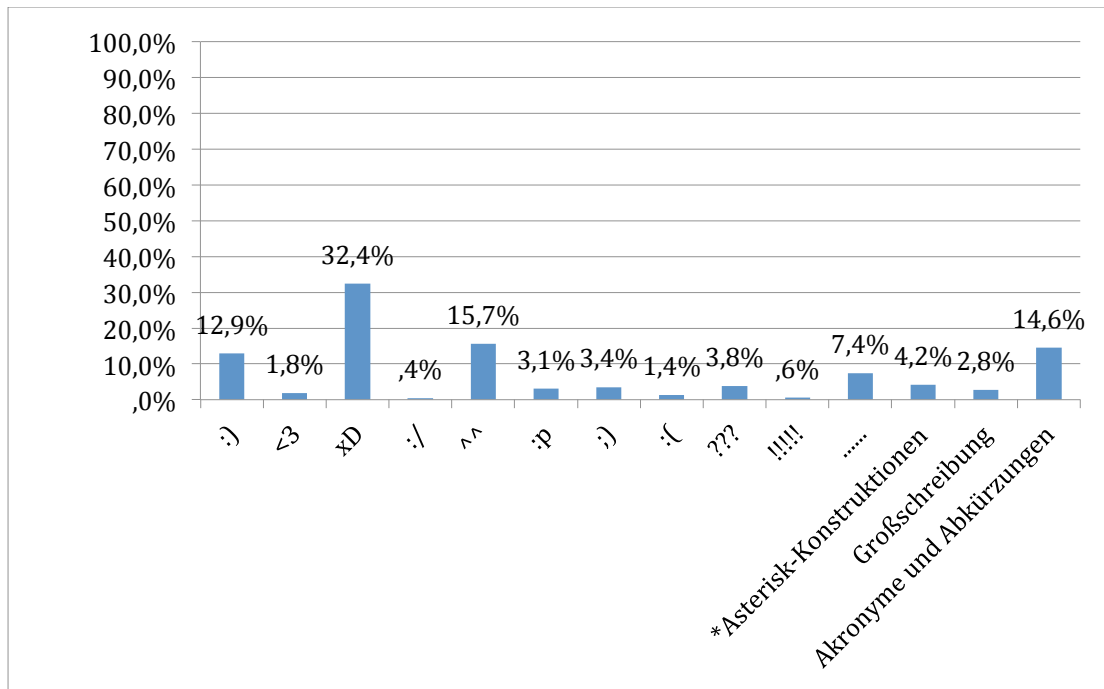

Таблица 4

Глава 5 Други стилистично релевантни езикови елементи

5.1. Възпроизвеждане на прозодията

Haase et al. (1997: 13)⁹ акцентират върху трудностите, с които се сблъскват общуващите в чата при създаването на кохерентност. Поради многоканалността на разговора понякога се налага да се заговори директно събеседника, като за целта се използва знака „@“ пред псевдонима му:

Bruno: @Willi und dann?

Деиктичните изрази могат да бъдат подвеждащи и при устен разговор. Когато има дистанция между събеседниците, както примерно при чата, референциите стават още по-неясни и често са нужни допълнителни пояснения (Haase et al. 1997: 13):

<Karin>Horst: ich habe neulich Theo getroffen.

*<Horst>Karin: *DEN* Theo?*

5.2. Креативно словообразуване

⁹ <http://georg-re.hm/pdf/Haase-et-al.pdf> (достъп 03. 2016).

С експанзията на дигиталните медии пред словообразуването се откриват нови хоризонти. В чата новословията имат висока комуникативна и стилистична стойност, защото чрез тях беседващите се опитват да съкратят пространствената дистанция помежду си и да създадат език на близостта. Много от неологизмите са с хумористична окраска, което се аргументира с фатичната функция на чата. Разгледани под призмата на теорията за моделите на поведение на Sandig (2006), те подкрепят моделите **солидаризиране** и **емоционализиране**¹⁰. Голяма част от тези нови словообразувания са „еднодневки“ (Vater 1996: 15). Като предпочитани методи за словообразуване са установени **композицията** (Komposition/Zusammensetzung), **съкращението** (Abkürzung) и **заемането** (Entlehnung). В динамичната електронна среда неологизмите се използват *оказионално* и извън този контекст те биха били напълно неразбираеми. Дали те ще бъдат *узуализирани* и възприети в широката употреба, е съмнително. Примери за новословия, образувани по гореизброените начини, са:

- 1) По метода **композиция**: *Solariumzombies; Lederhäute; Kellerbräune; Mokkastecher; Herpeszeit, Blitzbirne, Hundedrops;*
- 2) По метода **заемане** (от английски): *Coffeetime; Brownies; hot; fake; Faketime, Girl, Line, single;*
- 3) По метода **съкращение**: *teln, privi, Bro, Nick, hetero.*

Един интересен и предпочитан способ за словообразуване е чрез комбинацията на два метода – напр. заемане и композиция *Badword, Gamehistory*, заемане и съкращение *Stalki, Charchange*.

5.3. Особенности при създаването на кохерентни връзки

Многогласието на чата не улеснява създаването на кохерентност. За да се избегнат недоразуменията и да не се забавя темпото на комуникация е необходимо възможно най-бързо да се създадат връзки между отделните изказвания. Всички форми на дигитална комуникация са развили

¹⁰ Повече по темата в 6.2.

различни инструменти (коренно различни от тези в устния разговор) да маркират анафорични и деиктични изрази и да избягват недоразумения. Помощно средство при беседа лице в лице би била примерно интонацията или жестовете, ако не е ясен обекта на референция:

Ich meine DAS da!

В чата се прилагат други средства – подчертаване чрез размер на шрифта, писане с главни букви, итерации на букви или пунктуационни знаци и др.

5.4. Псевдоними и конструкция на идентичност

Всеки участник в чата има правото да избере своя псевдоним сам под единственото условие той да не е зает от друг. Мнозина използват тази възможност като „акт на самоинсцениране” (Wirth 2005), те избират имена с подтекст, които биха събудили най-различни асоциации и по този начин биха дали форма на интернет идентичността (Fandrych/Thurmair 2011: 151).

Гарантираната от псевдонима идентичност позволява на участниците в чата да експериментират освободени от социални норми, закони и санкции. Маскирането осигурява на потребителите достъп до приключения, които не биха изживели в ежедневието (Schütz 1995, цит. от Runkehl et al. 1998: 87). Възможностите за експериментиране се простират от необичайни комуникационни техники до смяна на идентичността или пола (gender-switching).

Глава 6 Относно понятието „стил”

6.1. Какво е стил?

Подобно на други централни понятия в текстлингвистиката стилът е разглеждан и анализиран от различни перспективи. В Речника на езиковедските термини (Conrad 1985: 231) понятието „стил“ е определено като характеризирани от избора на езиковите средства

устен или писмен начин на употреба на езика. Изборът е зависим от целта (напр. функционален стил) и комбинацията се определя от правилата на въпросния език, на стилистиката или историческо-обществените промени.

Под стил Sandig разбира определящата функционална и обвързана със ситуацията вариация на употребата на езика и други комуникативно релевантни знакови типа (Sandig 2006: 1).

Auer (1989: 29) предлага по-обхватна дефиниция. Под „стил“ той разбира количество интерпретирани, коокуриращи езикови и/или неезикови свойства, които са приписвани на лица, типове текст, медии и др.

В дисертацията се изхожда от прагматичното разбиране за стил и той е разглеждан като част от речевото действие.

6.2. Стилистичният модел на Sandig (2006)

Стилистичният модел на Sandig (2006) се основава на схващането за конкретен стил, понеже няма изказвания без стил, а също и текстове и части от текстове или разговори. Но има ясно маркирани, отчетливи стилове, и по-неясни такива (Sandig 2006: 535).

Стилистичните модели на поведение, изграждащи чат-стила, се състоят от основните принципи **Икономизиране**, **Емоционализиране** и **Солидаризиране** (Luckhardt 2003; Sandig 2006). Тези модели могат да бъдат многократно използвани с различни социални отсенки, имат конвенционално и интерсубективно значение, подлежат на исторически модификации (Sandig 2006: 149). При употребата им не може да бъде направена грешка, но могат умишлено да бъдат избегнати (Sandig 2006:488). Тези стилистично релевантни модели се използват в различните видове текст, представляват съществена част от стилистичната компетентност и са също определени от Sandig (2006: 147) като матрици за стилистично оформяне на текста.

Други споменати от Sandig стилистични модели за поведение са Подчертаването, Смесването, Създаването на взаимовръзки,

Перспективизирането и др. (пак там). Основавайки се на теорията за моделите на поведение Luckhardt¹¹ твърди, че специфичните за чата модели са Икономизирането, Солидаризирането и Емоционализирането.

Икономизиране в чата се постига чрез следните езикови подходи:

- съкращения и акроними;
- липсващи или непълни корекции на грешки;
- елиптични изречения (срвн. Luckhardt 2003: 75 f.).

Някои графостилистични изразни елементи могат също да бъдат разглеждани като средство за Икономизиране: много по лесно е в изречението да се включи емотикон с усмивка, отколкото да се обяснява „в момента се усмихвам“.

6.3. Понятието стил според Fandrych/Thurmair (2011)

Fandrych/Thurmair (2011) разглеждат стила през призмата на различните видове текст (Textsorten). За създаването на пълноценно описание, те се спират на три основни аспекта на стила: **комуникационна ситуация, функция и текстова структура.**

А) Анализ на комуникационната ситуация. Медиалност

Определяща за чатовете е не само тяхната медиална форма, но и комуникационните условия. Както Storrer (2011: 335 f.) пояснява, езиковият стил е почти толкова силно повлиян от социалния и институционален фон, колкото от техническите условия на съответната чат среда.

При немодерирани чатове, наподобяващи непринуден разговор, на първо място се забелязват краткостта и спонтанността на отделните изказвания, които свидетелстват за приликата им с разговорната реч и неформалния стил. Hård af Segerstad (2002) сравнява комуникативната ситуация с виртуално коктейлно парти и подобно на разговорите на такова събитие всеки участник може да пропусне други разговори, случващи се по същото време. Също както в реалния свят събеседниците са

¹¹ <http://eldorado.tu-dortmund.de:8080/bitstream/2003/26055/2/Schlussfassung.pdf> S. стр. 75 (достъп 04.2016)

затруднени активно да участват в повече от два разговора (Hård af Segerstad 2002:59).

Б) Функция

Видовете текст служат за преработка на важни комуникативни проблеми или нужди (Fandrych/Thurmair 2011: 29). Според Fandrych/Thurmair (2011: 286f.) немодерираните чатове имат фатично-развлекателна функция. Adroutsopoulos (2006: 180) твърди, че това може да доведе и разширение на функциите: много членове на една чат общност откриват общи интереси и впоследствие образуват периферни общества, където се разискват определени теми.

В) Структура на текста и подбрани езикови особености

Третият основен етап в описанието на стила според Fandrych/Thurmair е разглеждането на структурата на текста. Описание на текстовата структура и езиковите особености на чата се намират в **Глава 2**.

Глава 7 Анализ на честотата на употреба на избрани стилоопределящи елементи

7.1. Изготвяне на корпуса и дизайн на изследването

Корпусът е съставен от автентични неселектирани откъси от чат-разговори от най-голямата немскоезична чат-общност *knuddels.de*, събрани в периода 03.2015 – 09. 2015. Откъсите са запаметени без каквито и са промени и копирани в Word документ. Технически това беше постигнато чрез използване на командата „/log“, която автоматично осигурява достъп до лог-файловете на чата.

Регистрацията в *knuddels.de*¹² е разрешена за лица над 14 години и броят на потребителите в момента надхвърля един милион. Официалният език на платформата е немски, като освен участници от Германия са регистрирани

¹² www.knuddels.de

и такива от Австрия и Швейцария. Платформата се състои от няколко по-малки чат-канала¹³:

- **Die Lokalrunde**, което се състои от каналите Хамбург, Дортмунд, Берлин, Бремен, Кьолн, Есен и Дуисбург;

- **Die Flirt-Runde** включва следните канали: Videoflirt, Flirt, Ladies Only, Flirt 40+, Foto Contest Flirt, Flirt 18+, Flirt 21+, Flirt 30+, Mamas+Papaps;

Knuddels.de предлага и възможности за дискуссионни форуми, където потребителите имат възможността да обсъждат различни теми като например музика, спорт, любов, хоби, професия и др. Фатичната функция на общуването е разширена от занимателните игри и приложения, които предлагат допълнителни възможности за съвместни дейности.

Чатът, подобно на други социални медии, е медия, основаваща се на принципа за свобода на словото. Всеки има право да се регистрира, да си избере псевдоним и да общува с другите. Псевдонимите гарантират анонимност, но са и стилистично релевантна форма на автопрезентация. Тъй като останалите данни за потребителя не са публично достояние, това е единственото парченце, носещо информация за самоличността му. Döring (2003: 241) нарича псевдонимите специфични за интернет изразни средства, характерни елементи от онлайн-медийни текстове.

Дизайн на изследването

Изследването е осъществено на основата на представителен отрязък от чат-текстове, подредени по хронологичен ред за да онагледят езиковите и стилистични особености на чат-комуникацията. Предвид анонимността на комуникационната среда при този метод не могат да бъдат отразени метаданни като примерно възраст, националност, пол на участниците.

Количествените променливи на езиковите единици дават подробна информация за стила, тенденциите и комуникативната ситуация. При количественото оценяване се сравняват величини или единици с други величини, при което измерването става по различни методи. В настоящата дисертация се използват прости математически стойности, процентни дялове, абсолютни цели числа и аритметични средни стойности.

¹³ Срвн. Приложение 3.

7.2. Резултати от изследването и дискусия

Цел на първото проведено статистическо изследване бе да се установи честотата на употреба на отделните графостилистични елементи. Кратък обзор е посочен в Глава 4. , а пълният вариант на изследването е приложен в дигитален вид в края на дисертацията. На преден план в анализа е определянето на една основна работна група от участници в чата, които са най-активни и произвеждат най-голям брой изказвания (постинги). Количеството постинги е единствената величина, която би могла да се използва при оценяването, тъй като системата не предлага достъп до метайнформации.

Корпусът съдържа 7574 постинга от 2575 участника. За изследването на стилистични модели на поведение са привлечени само потребители, които са публикували определен брой изказвания. При минимален брой постинги е трудно да се определят тенденциите в стилистичното поведение, затова и предварително селектирах участниците с над 25 изказвания.

Основната група на най-активните потребители е следната¹⁴:

Псевдоним	Честота	Процентен дял
x Flirtkönig <3	77	1,0
GajeelHH	74	1,0
alte schreckschraube	70	0,9
Frechbaxx	60	0,8
Sk3l3toRplasma	54	0,7
LittleJacky25	52	0,7
Silent@Shadow	50	0,7
Markus 1966m	49	0,6
wie , und !	46	0,6
xX Amandina xX	45	0,6
Sweetstern2010	44	0,6
mannimitanhang	43	0,6
tami1978	40	0,5

¹⁴ Под „честота на употребата“ тук се разбира броя на наличните в корпуса изказвания. Поради големия обем пълният списък с постингите на потребители е наличен в електронен вид в края на работата.

MeTaL MiRi	39	0,5
Gefrorene Eier mit Mayo	38	0,5
harttraining	38	0,5
Qu010R4egR	38	0,5
Saroesh	38	0,5
nachtattraktiv	37	0,5
schokomaus21	37	0,5
bluemoon7	36	0,5
Sk3l3torInfiniteNicks	36	0,5
1Sunny1991	34	0,4
Blair Kiss	33	0,4
James	33	0,4
Chulilan	31	0,4
pinsel85i	31	0,4
Schmolle	29	0,4
thatgirlxo	29	0,4
Uhyes Neo 83	29	0,4
man@war	28	0,4
heinzmit anhang	27	0,4
Goal Goal Goal	26	0,3
jessi32	26	0,3
Linebacker 54	26	0,3
Mistkäf3r	26	0,3

Таблица 5

Статистическата таблица 4, приложена в дигитален вид в края на дисертацията демонстрира разнообразните предпочитания за стилистично оформление на постингите на различните потребители. Изборите и креативните решения на участниците от т.нар. основна група (срвн.таблица 5) също се различават:

Псевдоним	⊗	☺	:	:	;	^	<	Акроним	Астериск-	!!	??	..	Писа	х
			/	р)	^	3	и и	конструк	!	?	.	не с	D
								съкраще	ции				глав	
								ния					ни	
													букв	
													и	
x Flirtkönig <3	-	2	-	-	1	-	4	1	-	-	-	3	-	1
														2
GajeelHH	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	6

alte schreckschraube	-	-	-	2	-	1	-	2	1	-	-	-	-	3
Frechbaxx	-	-	-	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	3
Sk3l3toRplasma	-	1	-	-	-	-	1	3	-	1	-	-	-	2
LittleJacky25	1	2	-	-	-	3	-	1	-	-	-	4	-	4
Silent@Shadow	-	-	-	-	-	-	-	1	8	1	1	-	-	-
Markus 1966m	-	-	-	-	-	9	-	7	2	-	-	-	-	1
wie , und !	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
xX Amandina xX	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	8
Sweetstern2010	-	6	-	-	-	5	-	3	1	-	-	-	1	7
mannimitanhang	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	2	-	-	-
tami1978	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	7
MeTaL MiRi	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Gefrorene Eier mit Mayo	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
hartraining	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Qu010R4egR	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-
Saroesh	-	1	-	1	-	-	-	-	4	-	-	1	-	3
nachtattraktiv	-	-	-	-	1	6	-	2	1	-	-	-	-	-
schokomaus21	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	9
bluemoon7	-	4	-	-	-	-	--	-	-	-	-	-	-	-
Sk3l3torInfinite Nicks	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	6
1Sunny1991	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1
														6
Blair Kiss	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
James	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Chulilan	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1
pinsel85i	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	4
Schmolle	-	1	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
														6
thatgirlxo	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-

Uhyes Neo 83	-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	2
man@war	-	-	-	-	-	6	-	1	1	-	-	-	-	4
heinzmit anhang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Goal Goal Goal	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	-	-	-
jessi32	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	6	2	3
Linebacker 54	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	5
Mistkäf3r	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	2

Таблица 6

Таблица 6 демонстрира как автопрезентация и самоизразяването намират своя стилистичен израз чрез креативното и персонализирано оформление на постинга - *Blair Kiss* избягва графостилистичните похвати, *Silent Shadow* предпочита експресивността на астериск-конструкциите, *jessi32* изразява често колебливост чрез итерираните точки, а *Markus 1966m*, *man@war* и *nachttattraktiv* спазват учтива дистанция чрез съдържани, но любезни усмивки.

В съгласие с изказаните в началото на работата хипотези, анализираните данни потвърждават, че употребата на графостилистични средства има експресивна, компенсираща и стилооформяща функция, индивидуално обусловена е и се намира в пряка зависимост от конструкцията на идентичност на съответния потребител.

Като следствие от тези анализи могат да се извадят следните изводи:

- конструкцията на идентичност е стилоопределяща и индивидуално обусловена;
- тя трябва да бъде включена като елемент в аналитичната решетка.

7.3. Предложение за разширяване на аналитичната решетка

От стилистичните модели за анализ са използвани тези на Sandig (1986) и Fandrych/Thurmair (2011). Те са представени в Глава 6. В настоящата подглава ще се избегне повторно описание на моделите и ще се наблегне на доказаната от статистиката необходимост от разширението на аналитичната решетка чрез елементите идентичност и реалност:

Таблица 7

Конструкцията на фиктивната самоличност започва с избора на псевдоним. Според желанията на потребителя може да се включи информация относно пол, възраст, местоположение или интереси: *Macho33m¹⁵*, *oli hamburg*, *cytoskelett27*, *RoadsterFahrer*, *Sophiechen1994*, *Tasha from the block*. Фиктивната идентичност е тясно свързана с поведението на съответния потребител и с очакванията на останалите: предполага се, че *Sophiechen1994* е 22-годишна жена. Тя флиртува и получава внимание от мъжката част на участниците. Чрез избора си на псевдоним тя сигнализира на публиката, че е решила да се вмести в именно този комуникативен архетип и това решение съответно повлиява нейният език и цялостно поведение.

Конструкцията на фиктивна реалност е тясно зависима от изградената вече самоличност. Чрез метафори и ролеви игри потребителите се опитват да създадат една илюзия за близост:

der alte62m: danke susen dann rentiert sich das duschen

¹⁵ В псевдонимите буквите m и w означават съответно мъжки и женски пол.

susen1999: kicher

heinzmit anhang: wer duscht denn noch

heinzmit anhang: alles abschlecken lassen

Paps mit Prinzessin: ihhhh

tauche: na na

der alte62m: heinmit anhang willst auch mitduschen

heinzmit anhang: ja wenn sie mit torte schmeisst

susen1999 hat noch etwas Sahnetorte von der letzten Party übrig und wirft damit auf heinzmit anhang.

susen1999: treffer

heinzmit anhang: süsssss danke komm schleck ab

susen1999: nöööö duschen iss

der alte62m: super jetzt muß er auch duschen

heinzmit anhang: dann komm mit

heinzmit anhang: duschen zu dritt

heinzmit anhang: der alt kommt auch mit

der alte62m: ok sehr gerne

heinzmit anhang: susen in der mitte (5.)

Задълбоченото изследване на механизмите за конструкция на идентичност би било задача на интеракционната лингвистика и свързания с нея разговорен анализ и би надхвърлило рамките на настоящата дисертация.

Езиковите последствия от създаването на фиктивна реалност са честото използване на емоционализиращи елементи като астериск-конструкции, емотикони, action messages въведени чрез „/me“. Те се срещат особено често в чат-откъсите, включващи ролеви игри.

Симулацията на близост има дълбоки последствия за езика и стила: разиграването на една виртуална ситуация изисква кореспондираща деиктика, метафори, имитации на действия, мимика, жестове, език на тялото. Таблица 8 представя физическите паравербални параметри и техните съответствия в чата:

Разговор лице в лице	Чат
Мимика и жестове	Астериск-конструкции <i>*freundlichwink*, *winkzappel*</i> ; Образувания, на основата на корена на глагола <i>freu, lach</i> ; Акроними и съкращения <i>rofl, lol</i>
Тон, сила на звука, интонация	Изписване с главни букви <i>NOCHMALS??;</i> Итерации на букви и пунктуационни знаци <i>BITTE WAAAAS???, bayernanna???!!</i>
Външен вид, имидж	Псевдоним <i>der alte62m, susen1999, FräuleinHumpe</i>
Изражение на лицето	Emoticons ☺, ☹
Смях	Звукоподражания <i>hahahaha, heheh</i> ; Акроними и съкращения <i>lol, rofl</i> (често подсилени чрез итерация <i>lollll, lolol</i>)

Таблица 8

Обобщение и перспективи

Бързото развитие на технологиите и в това число и новите медии променя не само нашето възприятие, но и целия ни социален живот. Тези промени повлияват значително нашия инструмент за комуникация – езика. Също като хамелеон (срвн. Luckhardt 2003: 194) стилът отразява тези промени и се адаптира към новите възможности за изразяване. След въведение в терминологията на новите медии в началото на дисертацията бе

предложено обширно описание на чата от комуникационно-техническа и езикова перспектива. Впоследствие бе представена класификация на съществуващите видове чат. След позиционирането на чата между понятията текст и дискурс бяха представени компенсиращите средства и стратегии, които заместват паравербалните елементи като мимика, жестове, език на тялото, интонация и тон. Използваните в чата компенсиращи елементи са графостилистично обусловени. Таблица 8 съпоставя паравербалните действия с техните графостилистични съответствия в чата. Тези характерни за дигиталните медии изразни средства са емотиконите, акронимите и съкращенията, умишленото писане с главни или малки букви, смяната на цвета и вида на шрифта, астериск-конструкциите, възпроизвеждането на прозодията и креативните новословия. При качествено оценяване на чата са установени трите предпочитани метода на словообразуване: композицията, съкращаването и заемането. Да се прецени дали има тенденция тези новообразувания да прекрачат границата на официалната употреба и да преминат в ежедневната лексика би надхвърлило рамките на този труд.

Други параметри на езика в чата, които имат значително влияние върху стилистичното оформление, са изграждането на фиктивна идентичност (чрез псевдоними и поведение) и на фиктивна реалност (чрез ролеви игри), които са тясно свързани със симулацията на пространствена близост. Те допълват предложените от Fandrych/Thurmair (2011) и Sandig (2006) методи за стилистичен анализ. С оглед на тези модели бе създадена аналитична решетка, която онагледява влиянието на фиктивната идентичност и реалност. Решетката може да бъде използвана и за описанието на стилистичните и езикови особености и на други форми на комуникация от новите медии (примерно на форумите и блоговете). Един перспективен анализ на конструкцията на самоличност би могъл да бъде извършен с помощта на инструментите, използвани в интеракционната лингвистика и разговорния анализ, което отваря хоризонти за нови изследвания.

Дигиталните медии известяват настъпването на нова ера в комуникацията. Чатът предлага многобройни езикови методи за общуване. Само бъдещето ще покаже как дигиталната революция ще промени не само езика и стила, но и междучовешките взаимоотношения.

Справка за научните приноси на дисертационния труд:

1. Обоснована е необходимостта от нов модел за стилистичен анализ в чат-комуникацията и е разработен такъв.
2. Доказано е влиянието на комуникационната среда върху стила на изразяване в чата.
3. Въз основа на анализа на конструкцията на фиктивна идентичност и фиктивна реалност са изведени фактори, оказващи влияние върху стила в чата.
4. Открити и разгледани са взаимовръзките между метаезиковите единици и техните графостилистични съответствия в чат средата.
5. Идентифицирани са предпочитаните модели за словообразуване и е анализирана тяхната функция.

Библиография на използваната в автореферата литература:

Грозева, Мария 2011: Езикът в интернет. София: Издателство Логопедичен Център Ромел

Дерменджиева, Грета 2012: Онлайн журналистика. Медиите в дигиталния свят. София: Университетско издателство "Св. Климент Охридски"

Йошков, Ивайло 2013: Журналистика в социалните медии. Комуникационни и езикови роли. В: Десета конференция на нехабилитираните преподаватели и докторанти от Факултета по класически и нови филологии (май 2013). София: УИ "Св. Климент Охридски", 446-456

Androutsopoulos, Jannis 2007: Neue Medien – neue Schriftlichkeit? In: Mitteilungen des Deutschen Germanistenverbandes 1, 73-97

Androutsopoulos, Jannis K. 2003: Online-Gemeinschaften und Sprachvariation. Soziolinguistische Perspektiven auf Sprache im Internet. In: Zeitschrift für Germanistische Linguistik 31, 173- 198

Beißwenger, Michael 2000: Kommunikation in virtuellen Welten. Stuttgart: Ibidem Verlag

Beißwenger, Michael 2003: Sprachhandlungskoordination im Chat. In: Zeitschrift für germanistische Linguistik 31/2, 198-231

Beißwenger, Michael 2007: Sprachhandlungskoordination in der Chat-Kommunikation. Reihe: Linguistik - Impulse & Tendenzen 26. Berlin, New York: Walter de Gruyter

Beißwenger, Michael 2010: Chattern unter die Finger geschaut: Formulieren und Revidieren bei der schriftlichen Verbalisierung in synchroner internetbasierter Kommunikation. In: Nähe und Distanz im Kontext variationslinguistischer Forschung. Vilmos Ágel/Mathilde Hennig (Hrg.). Berlin/New York: De Gruyter, 247-294

Crystal, David 2001: Language and the Internet. Cambridge: Cambridge University Press

Diekmannschenke, Hans-J. 2001: Das ist aktive Politik, Danke und Tschüß Franz. Politiker im Chatroom. In: Chat-Kommunikation, Sprache, Interaktion, Sozilität & Identität in synchroner computervermittelter Kommunikation. Perspektiven auf ein interdisziplinäres Forschungsfeld. Beißwenger, Michael (Hg.). Stuttgart: Ibidem Verlag, 227-254

Döring, Nicola 2003: Sozialpsychologie des Internet. Göttingen, Bern et al.: Hogrefe

Dürscheid, Christa 2003: Medienkommunikation im Kontinuum von Mündlichkeit und Schriftlichkeit. Theoretische und empirische Probleme. In: Zeitschrift für angewandte Linguistik 38, 35-54

Dürscheid, Christa/Brommer, Sarah 2009: Getippte Dialogen in den neuen Medien. Sprachkritische Aspekte und linguistische Analysen. In: Linguistik Online 37,1: http://www.linguistik-online.org/37_09/duerscheidBrommer.html Zugriff 11. 2015

Fandrych, Christian/ Thurmair, Maria 2011: Textsorten im Deutschen. Linguistische Analysen aus sprachdidaktischer Sicht. Tübingen: Stauffenburg Verlag

Feldweg, Helmut/Kibiger, Ralf/Thielen, Christitne 1995: Zum Sprachgebrauch in deutschen Newsgruppen. In: Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie 50, 143-154.

Haase, Martin/Huber, Michael/Krumreich, Alexander/Rehm, Georg 1997: Internetkommunikation und Sprachwandel. In: Sprachwandel durch Computer. Weingarten, Rüdiger (Hg.).Opladen: Westdeutscher Verlag, 51-85

Hård af Segerstad, Ylve 2002: Use and Adaptation of Written Language to the Conditions of Computer-Mediated Communication. Gothenburg: Department of Linguistics University of Gothenburg

Herring, Susan C. 2001: Computer-mediated discourse. In: The handbook of Discourse Analysis. Schiffrin, Deborah/ Tannen, Deborah/Hamilton, Heidi E. (Hg.). Oxford/Massachusetts: Blackwell, 612-634

Hoffmann, Ludger 2004: Chat und Thema. In: Internetbasierte Kommunikation. Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie 68, 103-122

Kaplan, Andreas M./Haenlein, Michael 2010: Users of the world, unite! The challenges and opportunities of Social Media. In: Business Horizons 53 (1): 59-68

Koch, Peter/Oesterreicher, Wulf 1985: Sprache der Nähe – Sprache der Distanz. Mündlichkeit und Schriftlichkeit im Spannungsfeld von Sprachtheorie und Sprachgeschichte. In: Romanistisches Jahrbuch (Berlin) 36. 15-43.

Koch, Peter/Oesterreicher, Wulf 1994: Schriftlichkeit und Sprache. In: Schrift und Schriftlichkeit. Ein interdisziplinäres Handbuch internationaler Forschung. Günther, Hartmut /Ludwig, Otto (Hg.). Berlin: de Gruyter, 587-604

Kron, Friedrich W./Sofos, Alivisos 2003: Mediendidaktik: neue Medien in Lehr- und Lernprozessen. München; Basel: Reinhardt

Lenke, Nils/Schmitz, Peter 1995: Geschwätz im 'Globalen Dorf' – Kommunikation im Internet. In: Osnabrücker Beiträge zur Sprachtheorie 50, 117-141

Linell, Per 1998: Dialogue. Talk, interaction and contexts in dialogical perspectives. Impact: Studies in Language and Society 3. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamin's Publishing Society

Luckhardt, Kristin 2003: Stilanalysen zur Chat-Kommunikation. Eine korpusgestützte Untersuchung am Beispiel eines medialen Chats. <http://eldorado.tu-dortmund.de:8080/bitstream/2003/26055/2/Schlussfassung.pdf>

Reid, Elizabeth M. 1991: Electropolis: Communication and Community on Internet Relay Chat. Honours Dissertation. Melbourne: University of Melbourne. <http://www.irchelp.org/irchelp/communication-research/academic/academic-reid-e-electropolis-1991.html>

Runkehl, Jens/ Schlobinski, Peter/ Siever, Torsten 1998: Sprache und Kommunikation im Internet. Opladen/Wiesbaden: Westdeutscher Verlag
Sandig, Barbara 2006: Textstilistik des Deutschen. 2. vollst. neu bearb. u. erw. Aufl. Berlin/New York

Siever, Torsten 2006: Sprachökonomie in den neuen Medien. In: Von *hdl* bis *cul8r*. Sprache und Kommunikation in den Neuen Medien, Band 7. Schlobinski, Peter (Hg.). Mannheim: Dudenverlag, 71-87

Stähler, Patrick 2002: Geschäftsmodelle in der digitalen Ökonomie. Köln/Lohmar: Joseph Eul Verlag

Storrer, Angelika 2001: Getippte Gespräche oder dialogische Texte? Zur kommunikationstheoretischen Einordnung der Chat-Kommunikation. In: Sprache im Alltag. Beiträge zu neuen Perspektiven in der Linguistik. Herbert Ernst Wiegand zum 65. Geburtstag gewidmet. : Lehr, Andrea/Kammerer, Matthias/Konerding, Klaus-Peter/Storrer, Angelika (Hrg.): Berlin/New York: de Gruyter, 439-465

Storrer, Angelika 2009: Fix, Ulla; Gardt, Andreas; Knape, Joachim (Hg.): Rhetorik und Stilistik – Rhetorics and Stilistics. Ein internationales Handbuch historischer und systematischer Forschung. (Handbooks of Linguistics and Communication Science HSK). Berlin/New York: de Gruyter, 2211-2226

Storrer, Angelika 2011: Sprachstil und Sprachvariation in den sozialen Netzwerken. In: Die Dynamik sozialer und sprachlicher Netzwerke. Konzepte, Methoden und empirische Untersuchungen an Beispielen des WWW. Frank-Job, Barbara/Mehler, Alexander/Sutter, Tilmann (Hg.). Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, 331-366

Vater, Heinz 1996: Einführung in die Sprachwissenschaft (2. überarb. Aufl.). München: Fink

Wagner, Gerald/ Schlese, Michael 1997: Medienspezifische Arten des Sachbezugs: Referenz in computergestützten Kommunikationssystemen. In: Zeitschrift für Semiotik, 3, 245-263

Werry, Christopher C. 1995: Linguistic and Interactional Features of Internet Relay Chat. In: Computer-Mediated Communication: Linguistic, Social and Cross-Cultural Perspectives. Herring, Susan (Hg.). Amsterdam: Pragmatics & Beyond NS 39, 47-63

Wirth, Uwe: 2005: Chatten. Plaudern mit anderen Mitteln. In: Websprache.net. Sprache und Kommunikation im Internet. Siever, Torsten/Schlobinski, Peter/Runkehl, Jens (Hg.). Berlin u.a.: De Gruyter, 67-84

Публикации

05. 2013. Участие в Десетата конференция на младите учени към ФКНФ, СУ "Св. Климент Охридски". Тема на доклада: *"Особености на рекламната комуникация и езика в банерната реклама"*
11. 2013. Участие в Международната юбилейна конференция по случай 125 години СУ и 90 години германистика. Тема: *"Езикът на младежта в новите медии"*
11. 2014. Участие в конференция "Нови медии" към ФКНФ, СУ "Св. Климент Охридски". Тема: *"Езикът на дискриминацията"*
05. 2015. Участие в Дванадесетата конференция на младите учени към ФКНФ, СУ "Св. Климент Охридски". Тема на доклада: *"Езикови особености на чат комуникацията в MMORPG"*.
06. 2015. Участие в конференцията на GeSuS в Санкт Петербург, Русия. Тема: *"Езикът на социалните мрежи"*.

Eidesstaattliche Versicherung

Ich, Ressena Shuteva, versichere an Eides statt durch meine eigenhändige Unterschrift, dass ich die vorgelegte Dissertation selbstständig und ohne nicht offengelegte Hilfe Dritter verfasst und keine anderen als die angegebenen Quellen und Hilfsmittel genutzt habe.

Alle Stellen, die wörtlich oder dem Sinne nach auf Publikationen oder Vorträgen anderer Autoren beruhen, sind als solche in korrekter Zitierung kenntlich gemacht.

Die Arbeit hat in gleicher oder ähnlicher Form noch keiner Prüfungsbehörde vorgelegen.

Sofia, 11.11. 2016

Unterschrift:

Декларация за оригиналност на резултатите

Декларирам, че настоящата дисертация съдържа оригинални резултати, получени при проведени от мен научни изследвания. Резултатите, които са получени, описани и/или публикувани от други учени, са надлежно цитирани и включени в приложената библиография.

Настоящата дисертация не е прилагана за придобиване на научна степен в друго висше училище, университет или научен институт.

София, 11.11. 2016

Декларатор:

/Ресена Шутева/

